

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Kuzmin Eduard

TOWARDS THE DESIGN OF A SYSTEM OF PUNISHMENTS IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW	233
---	-----

Мануйлова Катерина Вікторівна

ЮРИСДИКЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	235
---	-----

Цибульська Ольга Юрійвна

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕРЕЗ РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	238
--	-----

Войтович Павло Петрович

ПРАВО НА УЧАСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.	241
---	-----

Hryb Anna

INTERNATIONAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE INFORMATION SOCIETY	244
---	-----

Плотніков Олексій Вікторович

УХВАЛЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ КРОК В ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ ОЗБРОЄНЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ.	247
--	-----

Федорова Тетяна Сергіївна

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ ВИКЛИКАХ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	250
--	-----

Hrebeniuk Dmytro

THE DISCUSSION AROUND THE DEFINITION OF «EUROCRIME»	252
---	-----

Бірюков Руслан Миколайович

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТОКОЛІВ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЄВРОПОЛ	255
---	-----

Бондарюк Ольга Олегівна

ПРОБЛЕМАТИКА В ПРОЦЕДУРІ ПОВЕРНЕННЯ ВИКРАДЕНИХ ДІТЕЙ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ	258
---	-----

Галат Владислав Ігорович

ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	262
---	-----

Жакун Маргарита Юріївна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ: СИНЕРГІЯ ВОЄННОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	265
---	-----

Івахненко Єлизавета Олександрівна

ДО ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ КІБЕРПРОСТОРУ ТА МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ	269
--	-----

Марченко Дмитро Вікторович

ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ФОРМИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	271
--	-----

Омельченко Іван Ігорович

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	274
---	-----

Островерхий Олександр Олександрович

МЕХАНІЗМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.	279
---	-----

Раздорожний Герман Юрійович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ АДВОКАТІВ	281
---	-----

Редченко Ярослав Олександрович

ЕМІСІЯ ТА ОБІГ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ: ПОРІВНЯННЯ МІСА ТА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ...	284
---	-----

4. Анакіна Т. М., Зіняк Л. В., Чорнозуб Л. В. Кримінальна відповідальність за порушення санкцій (обмежувальних заходів): підхід європейського союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 516–520.

5. Mickevičiūtė L. Is there the Need for Further Harmonisation on Corruption Offences in the European Union? *Vilnius University Open Series*. 2021. P. 21–27.

Ключові слова: єврозлочин, кримінальне право Європейського Союзу, транскордонна злочинність, наднаціональна юрисдикція, правова інтеграція, гармонізація кримінального права, правова категорія. Правовий порядок ЄС.

Keywords: eurocrime, criminal law of the European Union, cross-border crime, supranational jurisdiction, legal integration, harmonisation of criminal law, legal category, EU legal order.

Бірюков Руслан Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
докторант кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТОКОЛІВ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЄВРОПОЛ

Початок 2000-х років став вирішальним для становлення Європейського поліцейського управління (Європолу). Цей розвиток був визначений реальним функціональним тиском від зростаючої внутрішньої та зовнішньої взаємозалежності та посиленням нових видів злочинності, що зумовлювало потребу в створенні єдиного центрального органу по боротьбі з ними. Це було пов'язано не тільки з задачами та проблемами, з якими стикався сам ЄС, але й з потребами зовнішніх акторів, які повинні були мати розуміння того до кого вони можуть звернутися, в разі виявлення злочину підробки Євро або шахрайства з ним. Зі зростанням таких взаємозалежностей, політики європейських держав все частіше зверталися до європейського рівня вирішення проблем. Найбільш очевидним було обрати Європол в якості центрального органу в контексті міжнародного поліцейського співробітництва ЄС. Він вже був пов'язаний з європейськими структурами та становив собою канал безпосередньої комунікації відповідних виконавчих органів. Він, на той момент, вже відрізнявся більшою інституціоналізацією, ніж Інтерпол.

Протокол I становив перший крок в бік призначення Європолу центральним органом з питань відмивання грошей. Він зробив Європол офіційним актором в сфері міжнародного поліцейського співробітництва ЄС. Протокол був укладений порівняно швидко та без складнощів, цей документ піддавався критиці з боку Європейського парламенту за його негнучкість, зокрема за те, що він набрав чинності в разі схвалення всіма державами-учасницями організації.

За протоколом Європол ставав повноцінним актором міжнародного поліцейського співробітництва в Європі, причому отримав можливість діяти як на

наднаціональному так і внутрішньодержавному рівні. Хоча протоколу був ухвалений доволі швидко та без складнощів. Європейський Парламент критикував цей правовий інструмент за його негнучкість. Зокрема, він зазначав, що «сумно, що процедура набрання чинності протоколом ґрунтується на тій самій процедурі, що застосовувалася до Конвенції про Європол, тобто сценарій ухвалення всіма державами-учасницями. Ця процедура затримує ухвалення протоколу на рівні ЄС» [1].

В липні 2000 року Франція подала пропозицію про розширення функціонального охоплення Європолу, а саме щодо включення в мандат Європолу кіберзлочинності та комп'ютерної злочинності. Подібно до відмивання грошей, ця сфера зазнала сильного впливу глобалізації, особливо через інтенсивну інтернаціоналізацію та діджиталізацію ринкових стосунків. Ці зміни не тільки посилили транскордонну взаємозалежність між державами, але й зробили державні кордони умовністю, а багато інструментів щодо управління кордоном – застарілими. В свою чергу. Це створило помітні нові можливості для злочинців та терористів.

Напочатку 2000-х років, ці можливості були далеко не суто терористичними, вони все активніше проявлялися на практиці. Це особливо вірно для злочинців в кіберсфері. Завдяки розвитку Інтернету, різні кримінальні групи змогли створити нові зв'язки в різних сферах злочинної діяльності. В онлайн-просторі формувалися нові кримінальні ринки, нові методи, та навіть нові типи злочинів. Хоча поліцейські чиновники спочатку розглядали Інтернет просто як нове середовище для злочинної діяльності, наприклад, злочинів, пов'язаних з мобільними пристроями, скоро стало зрозумілим, що він породжує цілу нову злочинну сферу [2, с. 155].

По мірі розвитку злочинності в галузі високих технологій, вона почала ставити не тільки проблему безпеки, скільки економічну проблему. В цьому сенсі можна провести аналогію з відмиванням грошей, що є, першочергово, загрозою економіці держав та глобальній економіці. Це призводило до посилення розуміння того, що управління безпекою повинно ставати так само взаємопов'язаним, аби запобігати злочинним трендам. Однак, поліцейське співробітництво в той час було все ще доволі обмеженим та таким, що концентрувалося на «старих» темах, таких як боротьба з торгівлею наркотиками, мафіозними групами, викраденням автомобілів тощо. З урахуванням цього, пропозиція розширити мандат Європолу не виглядає дивною.

В березні 2001 року було ухвалено пропозицію Ради [3], що ставила перед Європолем задачу боротися з серйозними формами міжнародної злочинності, що були перераховані в додатку та включали понад 20 нових позицій з описами злочинів, таких як, наприклад, підробка товарних знаків, підробка грошей та інших платіжних засобів, викрадення людей, контрабанда цілого ряду товарів, а також комп'ютерну злочинність. Таким чином, менш ніж через 2 роки після початку роботи, в середині 2001 року мандат Європолу був розширений. Це пред-

ставляло собою непересічний розвиток в функціональному охопленні Європолу, адже це створювало можливості для інтеграції широкого кола питань боротьби зі злочинністю в структуру діяльності нового органу.

В цей період розвитку Європолу спостерігався певний ентузіазм серед держав-учасниць ЄС до співробітництва на наднаціональному рівні, що дозволило подальше швидке розширення повноважень Європолу, переважно у відповідь на зростаючу взаємозалежність в боротьбі з кримінальними структурами. З розвитком інтеграції, таке швидке розширення ставало б все більш складним. Одним з вирішальних рушіїв виступала політизація, що ставала все більш помітною напочатку 2000-х років, після серії терактів в США та Європі. Сильний громадський тиск створив політичний клімат, що сприяв спільним діям та адвокації на рівні ЄС. Як сказав колишній директор Європолу Ю. Шторбек, «держави-учасниці вимагали, аби щось було зроблено на рівні ЄС» [4].

Зростаюча політизація дозволила державам-учасникам діяти в сфері розвитку Європолу. Так, в другій половині 2001 року Бельгія та Іспанія запропонували розширити повноваження Європолу шляхом ухвалення другого протоколу. Цей документ був хвалений в листопаді 2002 року та фактично уповноважив європейських чиновників брати участь в спільних слідчих групах та запитувати компетентні органи держав-учасниць ЄС про проведення скоординованих слідчих дій [5]. Хоча це не було ясно вираженим проявом вертикальної інтеграції, Протокол II все ж представляв собою значний крок в бік подальшого поглиблення повноважень Європолу та його ролі як незалежного актора в поліцейському співробітництві в рамках ЄС.

Наступний крок послідував в 2004 році з ухваленням Протоколу III до Конвенції про Європол [6], яким, зокрема, був змінений порядок інформаційного обміну в рамках Європолу. Зрештою, ухвалення трьох додаткових протоколів відображає преференції держав в бік інтеграції, які як найкраще проявляються в моменти, коли ця держава головує в органах ЄС. Зрештою, в усіх описаних випадках, саме держава, що мала головування в Раді, пропонувала відповідні зміни до мандату Європолу.

Список використаних джерел:

1. Report on the initiative from the Portuguese Republic with a view to the adoption of a Council Act on the drawing up on the basis of Article 43(1) of the Convention on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) of a Protocol amending Article 2 and the Annex to that Convention (9426/2000 – C5-0359/2000 – 2000/0809(CNS)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-5-2000-0312_EN.pdf?redirect (дата звернення: 11.09.2024).

2. Carrapiço H., Farrand B. Cyber crime as a fragmented policy field in the context of the area of freedom, security and justice. *Routledge Handbook of Justice and Home Affairs* / A. R. Servent, F. Tranuner (eds). Abingdon : Routledge, 2018. P. 146–156.

3. Council of the European Union. Council doc. 2001/C 176/05. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2006:176:FULL> (дата звернення: 11.09.2024).

4. Europol Annual Report 2001. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/europol-annual-report-2001> (дата звернення: 11.09.2024).

5. Protocol amending the Convention on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) and the Protocol on the privileges and immunities of Europol, the members of its organs, the deputy directors and the employees of Europol, 2002. URL: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1521> (дата звернення: 11.09.2024).

6. Council Act of 27 November 2003 drawing up, on the basis of Article 43(1) of the Convention on the Establishment of a European Police Office (Europol Convention), a Protocol amending that Convention. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:C2004/002/01> (дата звернення: 11.09.2024).

Ключові слова: Європол, Європейський Союз (ЄС), Інтерпол, Рада ЄС, держави-учасниці, Конвенція про Європол, інституціоналізація, політизація, глобалізація, інтеграція взаємозалежність, діджиталізація, транснаціональна злочинність, міжнародне поліцейське співробітництво, спільні слідчі групи, інформаційний обмін, відмивання грошей, кіберзлочинність.

Keywords: Europol, European Union (EU), Interpol, Council of the EU, Member States, Europol Convention, institutionalisation, politicisation, globalisation, integration, interdependence, digitalisation, transnational crime, international police cooperation, joint investigation teams, information exchange, money laundering, cybercrime.

Бондарюк Ольга Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри міжнародного та європейського права*

ПРОБЛЕМАТИКА В ПРОЦЕДУРІ ПОВЕРНЕННЯ ВИКРАДЕНИХ ДІТЕЙ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ

У сучасному світі, де глобалізація сприяє активному переміщенню населення, а кількість транскордонних шлюбів постійно зростає, питання юрисдикції щодо місця проживання дитини та її правового статусу дедалі частіше постають на міжнародному рівні. При цьому порушення прав дитини під час конфліктів між батьками або у зв'язку з політичними кризами й збройними конфліктами набуває особливої гостроти. Зокрема, недобросовісне переміщення дитини за межі держави її постійного проживання без згоди другого з батьків або законного опікуна – проблема, що охоплює не лише приватні правовідносини, а й торкається фундаментальних принципів міжнародного права.

Актуальність теми зумовлена також тим, що на практиці повернення дитини часто перетворюється на тривалий і складний процес, де правові норми наштот-